

Voer voor je brein

(1) De passagier in de taxi zegt:
“Sorry, de taxichauffeur doet nogal
moeilijk.” Op geïrriteerde toon belt hij
op de achterbank van een Londense
5 taxi met zijn afspraak. Dat laatste
moet gecorrigeerd worden: het gaat
om zijn denkbeeldige afspraak, want
de man is geen echte klant. Hij is een
acteur die is ingehuurd om de taxi-
10 chauffeur het leven zuur te maken.
En dat lukt hem aardig. Het hoofd
van taxichauffeur Nick loopt al binnen
een paar minuten rood aan. “Ik heb
in eenentwintig jaar nog nooit iemand
15 in mijn taxi gehad, die zo lastig is als
jij”, bijt hij zijn irritante, zogenaamde
klant toe.

(2) Deze taxiscène was te zien in *De
20 waarheid rond voeding*, een Britse
televisieserie uit 2007. Hiervoor
werden onder meer tien Londense
taxichauffeurs, onder wie Nick, inten-
sief gevolgd. Het doel was om te
kijken hoe taxibestuurders omgaan
25 met stress en of voeding daar iets
aan kan veranderen.

(3) Na het bezoek van de acteur
werden de heren op dieet gezet. Nick
en zijn collega's moesten vier keer
30 per week vette vis eten. Drie maan-
den lang, daarna kregen ze weer een
zeurende undercover-acteur in hun
taxi. Het effect van het visdieet was
wonderbaarlijk. De chauffeurs bleven
35 dit keer veel rustiger onder het
gezeur. Als je de makers mag
geloven, doe je er als 'stresskip' dus
goed aan om veel vette vis te eten.
Volgens hen is dat te danken aan de
40 omega-3-vetzuren die daarin zitten.

(4) Maar niet iedereen is overtuigd
van deze bewering. Rob Markus is

onderzoeker bij de capaciteitsgroep
Experimentele Psychologie aan de
45 Universiteit van Maastricht. Hij
bestudeert de effecten van voeding
op ons brein en ons functioneren.
“Als je aan tien mensen vraagt of vis
gezond is, is het antwoord 'Ja', in
50 negen gevallen”, vertelt hij. “Dus als
je taxichauffeurs plotseling op een
visdieet zet, worden ze zich daarvan
bewust en staan ze alleen al daar-
door heel anders in het leven. Of het
55 echt van de vis komt, is niet zeker.
Bovendien gaat het hier om een erg
kleine groep mensen, is er geen
controlegroep gebruikt en nam het
experiment van de BBC maar korte
60 tijd in beslag.”

(5) Er is dus nogal wat aan te merken
op het experiment van het BBC-pro-
gramma. De makers erkennen dat
zelf ook. Maar dat betekent niet dat
65 er niets zinnigs te zeggen is over het
effect van voedsel op ons gedrag,
want betrouwbaar onderzoek is er
door de wetenschap genoeg gedaan.
Wat weten we uit deze onderzoeken?

(6) Laten we beginnen bij chocolade.
70 Het is een bekende stelling, dat je
van chocolade blij en gelukkig zou
worden. Dat zou komen doordat er
stoffen in zitten die je hersenen een
75 oppepper geven. Volgens onder-
zoeker Markus klopt het weliswaar
dat chocolade goed is voor je
humeur, maar dat komt niet doordat
er in een reep chocolade geheimzin-
80 nige stofjes zitten die je synapsen,
neuronen of andere delen van je
hersenen beïnvloeden. Het geheim is
simpelweg dat chocolade lekker is
om te eten.

85 **(7)** Nog zo'n bekend verhaal over
eten is: als je niet ontbijt, ben je de
rest van de dag ongeconcentreerd.
Wat is er waar van die bewering?
Veel, als je het aan onderzoeker
90 Markus vraagt. Dat heeft alles te
maken met de stof 'glucose'. Glucose
is de brandstof voor de hersenen.
Zonder deze stof kom je niet ver. Het
probleem is dat je voorraadjie glucose
95 snel opraakt. Na een nacht slapen
heeft je brein vrijwel alle glucose die
in je bloed zat, gebruikt. Dus als je
na acht uur nachtrust je ogen open-
doet, heb je een dringende behoefte
100 aan een shotje glucose. Je moet dus
eten. Doe je dat niet, dan is dat niet
best voor je stemming, je aandacht
en je functioneren.

(8) Eenvoudige koolhydraten, in de
105 vorm van suikers, hebben de naam
dat ze de werking van de hersenen
kunnen beïnvloeden. Deze theorie is
ook door de makers van het BBC-
programma onderzocht. Tijdens twee
110 feestjes volgden ze kinderen. Bij het
eerste feestje stonden allerlei
gezonde suikervrije hapjes op tafel.
Bij het tweede feestje stond de tafel
vol met allerlei soorten snoep. Dat
115 was misleidend, want nadat de
ouders waren weggegaan, werden de
suikervrije hapjes omgewisseld voor
snoep en het snoep voor suikervrije
hapjes. Ouders die dachten dat hun

120 kind zich had volgepropt met suiker-
rijk snoep, vonden hem of haar na
afloop hyperactief. Ouders die
dachten dat hun kind alleen maar
suikervrije hapjes had gegeten,
125 vonden hun kinderen de rust zelve.
Volgens onderzoeker Markus is er
geen overtuigend bewijs dat je van
suiker druk wordt. De resultaten van
veel onderzoeken tonen dat aan.

130 **(9)** Hebben koolhydraten of suikers
dan geen effect op je gedrag? Toch
wel. Want als je last hebt van stress,
raakt een stofje in je hersenen,
genaamd serotonine, langzaam op.
135 Dat tekort kan je uiteindelijk in een
depressie storten. Je kunt de aan-
maak van serotonine in je hersenen
stimuleren door koolhydraten te eten.
Je stemming verbetert dan en de
140 dreigende depressie wordt voorlopig
afgeweerd. De gestreste taxichauf-
feurs in Londen hadden dus mis-
chien beter met koolhydraten kun-
nen experimenteren dan met vette
145 vis.

(10) Bij de drogist kun je allerlei
wondermiddeltjes kopen, zoals vis-
olie en omega-3-pillen. Allemaal
zouden ze wel ergens goed voor zijn.
150 Maar expert Rob Markus gelooft er
niet in. De beste tip die Markus kan
geven is een bekende: eet gevari-
eerd en gezond, want een gezond
mens zit vaak goed in zijn vel.

*Naar een artikel van Jerwin de Graaf,
Quest Psychologie, oktober 2011*

Tekst 4

- 1p 16 Hoe wordt het onderwerp van de tekst in alinea 1 ingeleid?
Het onderwerp wordt ingeleid door
A de mening van de schrijver te geven.
B de opbouw van de tekst aan te geven.
C een toepasselijk voorbeeld te geven.
D vooraf een samenvatting van de tekst te geven.
- 1p 17 Wat is het verband tussen alinea 3 en alinea 4?
A Alinea's 3 en 4 vormen een opsomming.
B Alinea's 3 en 4 vormen een tegenstelling.
C Alinea 4 is een uitwerking van alinea 3.
D Alinea 4 noemt een gevolg van alinea 3.
- 2p 18 "Maar niet iedereen is overtuigd van deze bewering." (regels 41-42)
→ Om welke vier redenen wordt er volgens de tekst getwijfeld aan de uitkomst van het onderzoek onder taxichauffeurs?
- 1p 19 Het overslaan van je ontbijt heeft volgens alinea 7 drie gevolgen voor je gedrag.
→ Noem deze drie gevolgen.
- 1p 20 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van de alinea's 4 en 5?
A Kritiek op het BBC-experiment
B Vette vis en gezondheid
C Visdieet in de mode
D Wetenschap en televisie
- 1p 21 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van de alinea's 6 tot en met 9?
A Chocolade en koolhydraten
B Gebrek aan goed onderzoek
C Kinderen in de wetenschap
D Voeding en gedrag nader onderzocht
- 1p 22 De BBC heeft onderzocht wat het effect van vette vis is op ons gedrag. In de tekst wordt nog een onderzoek van de BBC genoemd.
→ Citeer de zin uit alinea 8 waaruit blijkt welke theorie de BBC nog meer heeft onderzocht met betrekking tot voeding en gedrag.

- 1p 23 “De gestreste taxichauffeurs in Londen hadden dus misschien beter met koolhydraten kunnen experimenteren dan met vette vis.” (regels 141-145)
Welke reden wordt hiervoor gegeven?
- A Gestreste mensen kunnen vaak niet genoeg eten vanwege de spanning.
  - B Het eten van koolhydraten kan je stemming verbeteren.
  - C Het onderzoek met vis is zinloos, omdat mensen veel minder vis eten dan koolhydraten.
  - D Vette vis heeft meer nadelen dan voordelen vanwege het vet.
- 1p 24 In de tekst komt de onderzoeker Rob Markus regelmatig aan het woord.
Op welke manier gebruikt de schrijver de mening van Markus?
- A De schrijver gebruikt het commentaar van Markus om zijn eigen mening te ondersteunen.
  - B De schrijver geeft de mening van Markus zonder eigen commentaar weer.
  - C De schrijver laat merken dat hij het niet eens is met de kritiek van Markus op het BBC-programma.
  - D De schrijver steunt de mening van Markus dat veel onderzoek ondeugdelijk is.
- 1p 25 De schrijver en Rob Markus willen de lezers informeren over het effect van voeding op ons gedrag.
Welk doel hebben de uitspraken van Rob Markus nog meer?
Deze uitspraken dienen er ook toe om de lezers
- A ertoe over te halen omega-3-pillen en visolie te kopen bij de drogist.
  - B ervan te overtuigen dat een visdieet goed werkt tegen stress.
  - C te adviseren gezond en gevarieerd te eten.
  - D te vermaken met misvattingen over de invloed van voedsel op ons gedrag.
- 1p 26 Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst weer?
- A Bekende uitspraken over voeding en gedrag zijn onjuist en die uitspraken beïnvloeden ons eetgedrag op een negatieve manier.
  - B Omdat uit onderzoek blijkt dat voeding effect heeft op ons gedrag, is het belangrijk om vooral goed te ontbijten en regelmatig vette vis te eten.
  - C Onderzoek laat zien dat stoffen in voedsel invloed hebben op ons brein en functioneren, maar het is nog niet helemaal duidelijk hoe dat werkt.
  - D Uit onderzoek blijkt dat het eten van chocolade een gunstig effect op ons gedrag en humeur kan hebben.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.